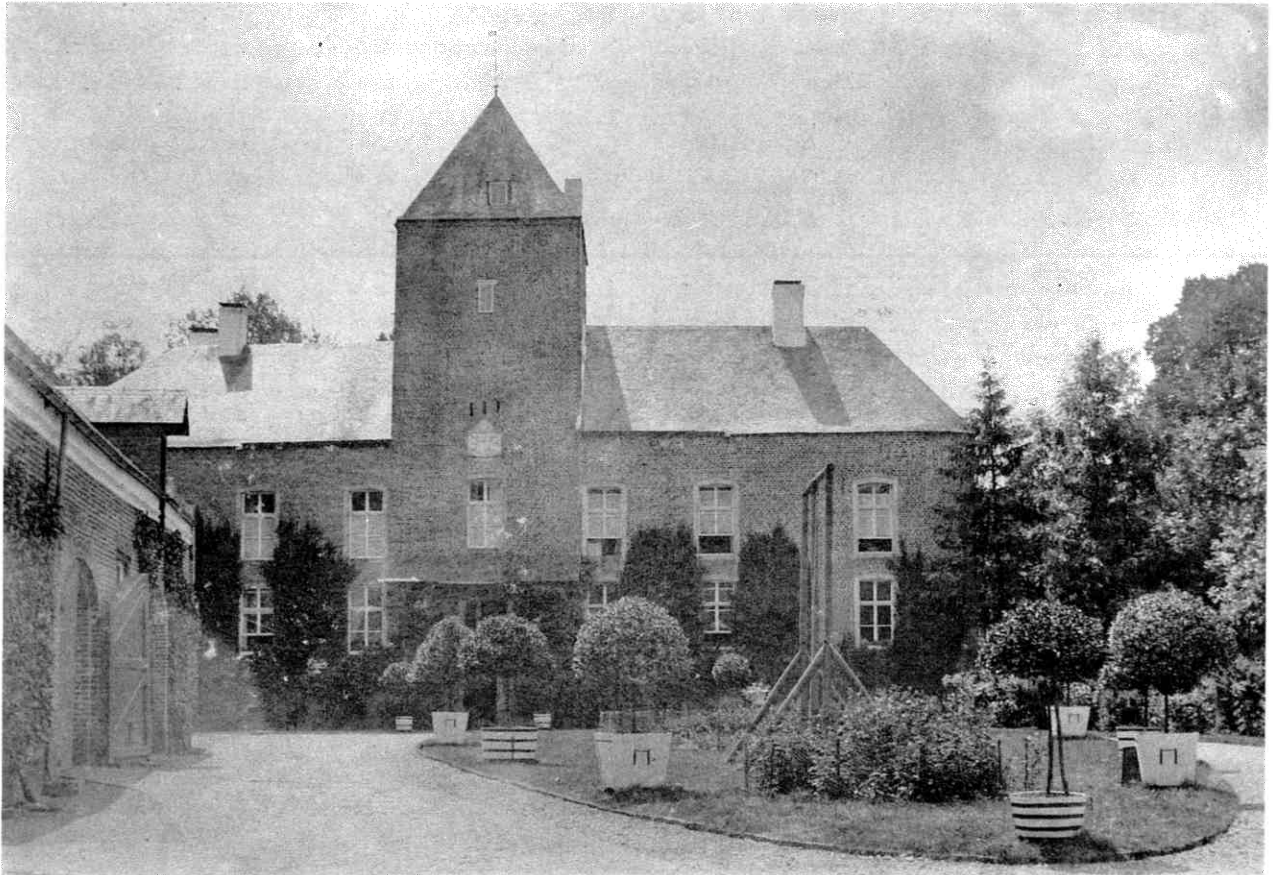

Het verdwenen kasteel Blitterswijck

DOOR

M. FLOKSTRA

Afb. 1. Kasteel Blitterswijck, voorgevel (zomer 1896). Foto: Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Schuin tegenover het protestante kerkje van Blitterswijck ligt nog steeds de voormalige oprijlaan van het gelijknamige kasteel. Het kasteel werd in de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetter opgeblazen. De bezitters van dit huis noemden zich, zoals gebruikelijk in de middeleeuwen, heren van Blitterswijck. Zij bezaten een complex van rechten, welke in een leenspecificatie uit 1749 uitvoerig werd omschreven.¹ Het huis en de heerlijkheid werden verheven volgens de regels van het Cuyckse leenrecht. De heer van Blitterswijck beschikte over de hoge en lage jurisdictie, het recht van jacht en het recht van visserij op de Maas. Tot het Huis behoorde een leenhof. Bovendien

beschikte de heer over vier kerkgiften ook wel het patronaatsrecht genoemd over de kerken van Blitterswijck, Meerlo, Swolgen en Wanssum. Hoe en op welke wijze de Heren van Blitterswijck aan deze rechten zijn gekomen is nog steeds onduidelijk.

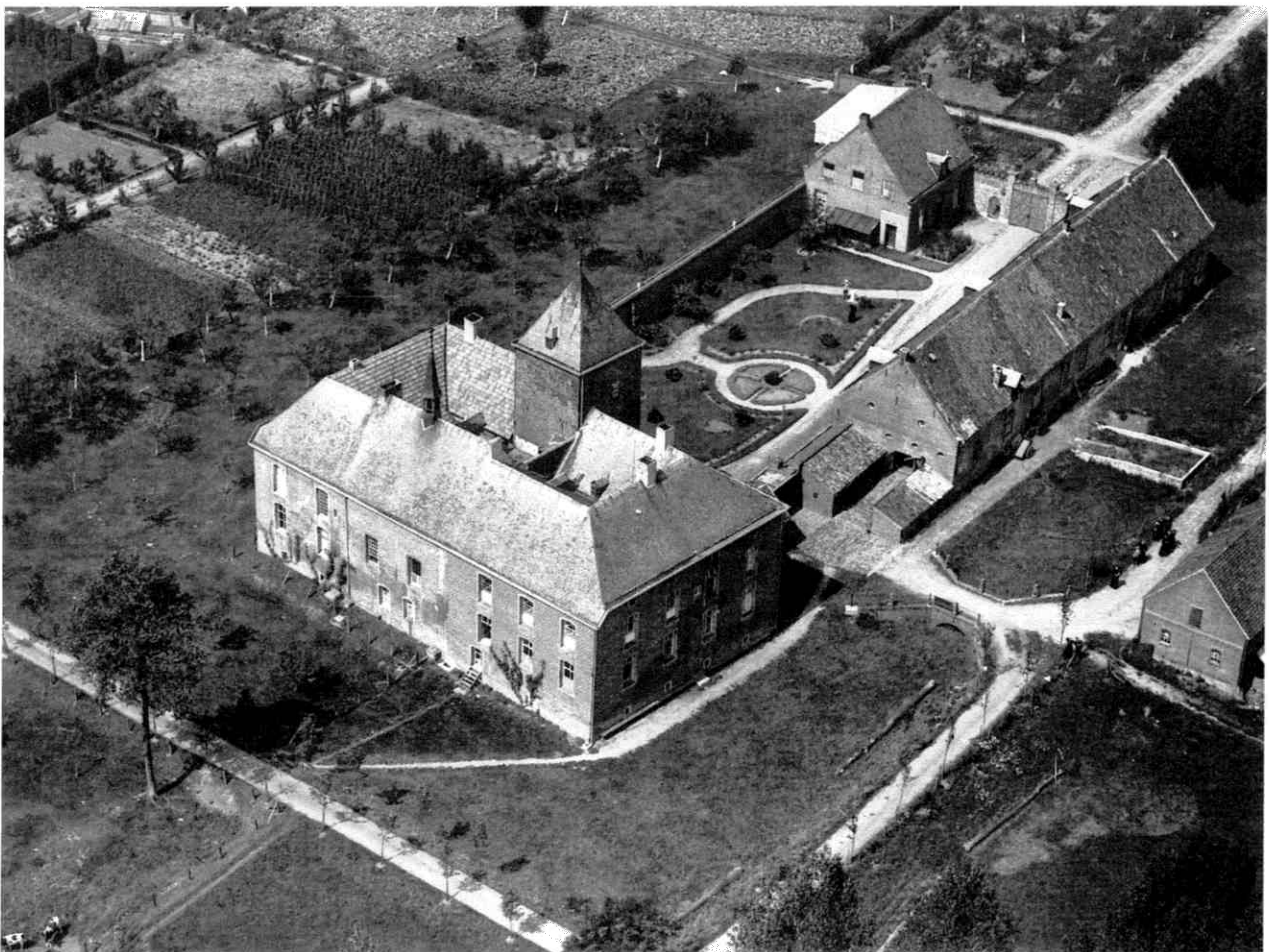
De familie Van Blitterswijck

In 1242 komen we voor het eerst een Blitterswijcker tegen.² Als getuige komt ene Willem van Blitterswijck voor bij de verkoop van enkele goederen gelegen in Wanssum en Blitterswijck aan de Abt van het Cisterciënser klooster Camp. Vermoedelijk was Willem een

voorvader van Walter (Wouter) van Blitterswijk, die in 1316 in Italiaanse dienst te Pisa verbleef.³ Zo mogelijk ook van Robbert van Blitterswijk, die in 1330 door de hertog van Brabant met de heerlijkheid, tienden en de jurisdictie van Blitterswijk werd beleend.⁴ Meer is niet met zekerheid zeggen. Er is betreffende Robbert nu eenmaal te weinig bekend. Als opvolger van Robbert komen we in 1359 Sybrecht tegen. In dat jaar werd er een verbond gesloten tussen de heren, ridders, knapen en steden van de landen van Gelre en Kleef.⁵ Het is in de beschikbare bronnen niet overgeleverd, wanneer Sybrecht met de heerlijkheid Blitterswijk werd beleend. In een brief van 14 april 1360 wordt hij door de schepenen van Blitterswijk 'onsen heer' genoemd.⁶ In zijn tijd, maken de stukken eveneens gewag van zowel het kasteel als de kerk. Dat gebeurt in een akte uit 1374. Voor zover momenteel bekend is dit de vroegste vermelding van het kasteel.⁷ Sybrecht was gehuwd met Elisabeth, dochter van Johan Segerszoon van Broekhuizen. Ze moeten reeds vóór 1375 getrouwd zijn, want zij komen gezamenlijk voor in een akte van 14 april 1375.⁸ Wellicht zijn ze zelfs vóór 4 oktober 1371 gehuwd.⁹ In dat jaar kwam Sybrecht al samen met (zijn schoonvader) Johan van

Broekhuizen voor. Sybrecht overleed tussen 1405 en 1407. Elisabeth van Broekhuizen heeft haar echtgenoot jarenlang overleefd; zij is pas na 1418 gestorven. Na de dood van Sybrecht vond er uiteraard een boedelscheiding tussen de erfgenamen plaats. Nadat de deling zijn beslag had gekregen en de betrokkenen het betreffende stuk bekrachtigd hadden, maakte een broer van Arnt namelijk Sybrecht junior bezwaar tegen de overeenkomst. Om de gemoederen tot rust te brengen, werd door Arnt de zaak op 22 februari 1407 voorgelegd aan een onafhankelijke commissie. Sybrecht de jonge werd door de scheidslieden in het ongelijk gesteld.¹⁰

Arnt verklaarde in de bovengenoemde brief van 22 februari 1407 dat hij zou behouden het huis en de heerlijkheid Blitterswijk met de kerkgiften en alle leenen en tijnsgoederen. Na de dood van zijn moeder zou hij de grote tienden van Blitterswijk nog erven. Bovendien erfde Arnt in 1418 daarenboven een belangrijke functie: namelijk het ambtmanschap over het ambt Kessel en Ter Horst. Arnt verkreeg deze functie door het kinderloos overlijden van zijn oom Johan van Broekhuizen, een broer van zijn moeder. Johan van Broekhuizen, getrouwd met Goda van Eyll, vervulde

Afb. 2. Luchtfoto van kasteel Blitterswijk uit de jaren dertig. Zuid-oost gevels. Foto: Soesterberg, Militaire Luchtvaart Museum.

het ambt van rond 1405 tot 1418. Aan de waardigheid was een helft van zowel het Huis als de halve heerlijkheid Horst gekoppeld. Johan kreeg een en ander in pand van de hertog van Gelre als tegenprestatie voor een lening van 4127 Gelderse guldens. Over het andere vrije deel van Horst zijn de gegevens erg schaars. Het was een leenroerig goed van de heren van Mirlaer (= Meerlo). Johan bezat ook dit vrije deel in leen van de Van Mirlaers en zo kon het vererven op zijn zus Elisabeth van Broekhuizen, Vrouwe van Blitterswijk. Zij droeg haar aandeel in Horst op 4 februari 1418 over op haar zoon Hendrik van Blitterswijk. Nog op dezelfde dag werd deze door de toenmalige leenheer met het Mirlaerse deel van Horst beleend.¹¹

In 1424 koos Arnt heer van Blitterswijk geld boven de aanzienlijke functie van ambtman van het Ambt van Kessel en Ter Horst. Met toestemming van hertog Arnold verkocht de Blitterswijcker het ambtman-schap over het ambt Kessel aan Willem van Broekhuizen, Heer van Geysteren.¹²

Arnt van Blitterswijk trouwde vóór 1425 met Elisabeth, dochter van Dirk van der Donck, heer van Huis De Donck te Sevenum. Arnt kocht in 1425 de hof Tongerlo te Sevenum van de broers Johan en Dirk van Broekhuizen uit de linie van Wickrath.¹³

Keren we terug naar Blitterswijk. Tussen 1330 en 1428 – zo'n kleine 100 jaar lang – komen er geen beleeningen van Blitterswijk in de registers voor. Pas op 9 februari 1428 vindt men de aantekening, dat een Arnt van Blitterswijk door de hertog van Gelre met een en ander werd beleend.¹⁴ In feite valt er dus niet vast te stellen hoe het in die tijd met de leenrechtelijke verhoudingen gesteld was. In 1330 staat het goed nog als een Brabants leen te boek, dat volgens het Cuyckse leenrecht werd verheven. In 1400 kwamen de Cuyckse lenen onder het beheer van Gelre, waardoor de heer van Blitterswijk zijn leen in 1428 in Arnhem moest verheffen.¹⁵

In 1418 was Arnt met zijn broer Hendrik van Blitterswijk eveneens van de partij toen de edelen uit het Overkwartier toetraden tot een verbond tussen de ridderschap en de steden van het hertogdom Gelre. De bedoeling van dit verbond was, dat ridderschap en steden één lijn zouden trekken bij de opvolging van hertog Reinald van Gelre.¹⁶

Arnt van Blitterswijk moet tussen 1 en 13 februari 1449 zijn gestorven. Op 1 februari zegelt hij namelijk op verzoek van de schepenen van Blitterswijk een akte van overdracht.¹⁷ Het ging om een rente van 2,5 malder rogge. Binnen twee weken droeg de nieuwe eigenaar de rente over op Johan, heer van Blitterswijk. Het feit dat Johan zo uitdrukkelijk 'Heer' van Blitterswijk wordt genoemd maakt het wel heel waarschijnlijk dat zijn vader Arnt in de eerste helft van februari overleden is.¹⁸

Afb. 3. Kasteel Blitterswijk (jaren dertig). Zuidwest-gevels.

Johan, oudste zoon van Arnt en Elisabeth werd als nieuwe heer in 1449 door hertog Arnold van Gelre met huis, heerlijkheid en tienden van Blitterswijk beleend.¹⁹ Reeds in 1447 had hij een deel van het ouderlijk goed op zijn naam gekregen.²⁰ Hij werd toen beleend met de hof Tongerlo te Sevenum, door zijn vader Arnt in 1425 verworven, de hof ter Voirt te Baarlo en een laathof te Broekhuizenvorst. Zijn moeder behield het vruchtgebruik van de hof Tongerlo. De achtergronden van deze vaderlijke edelmoedigheid zijn tot nog toe niet duidelijk geworden. Misschien heeft het iets te maken met de precaire positie, waarin vader en zoon verzeild waren geraakt. Johan had in een ruzie de zoon van Robben van Wanssum doodgeschoten. De toenmalige ambtman van Kessel, Johan van Broekhuizen, heer van Loe en Geysteren, koos partij voor de familie van het slachtoffer uit Wanssum. De ambtman ging een beetje zijn boekje te buiten door het dorp Blitterswijk te plunderen.²¹

De politieke verwickelingen in het hertogdom Gelre gedurende de jaren zestig en zeventig van de 15de eeuw vinden ook enigermate hun neerslag in de leenrechtelijke verhoudingen. Na het opzijschuiven van hertog Arnold door diens zoon Adolf in 1465, moest Johan van Blitterswijk zijn leengoederen opnieuw verheffen.²² Aangezien Johan zonder wettige nakomelingen was overleden werd zijn broer Arnt de belangrijkste erfgenaam. Op 4 februari 1469 werd deze door de hertog beleend.²³ Nadat de inschrijving had plaatsgevonden gebeurde er iets onverwachts. Willem van Eyll, gehuwd met Arnts zus Catharina, verscheen namens zijn echtgenote voor de Gelderse leenkamer en wist de heren er van te overtuigen, dat Catharina betere aanspraken kon laten gelden dan haar broer Arnt. De hertog beleende diens gevolg Catharina met Blitterswijk. Wat nu volgt lijkt verdacht veel op een spelletje van doorgestoken kaart. Catharina deed na-

melijk afstand van haar rechten ten gunste van haar oudste zoon Sibert van Eyll. Nog in het zelfde jaar deed deze vervolgens afstand ten gunste van zijn oom Arnt van Blitterswijk.²⁴ Arnt overleed vóór 1502. In dat jaar volgde zijn oudste zoon Dirk hem als heer van Blitterswijk op.

Tussen 1492 en 1502 ontstond tussen hertog Karel van Gelre en de heer van Blitterswijk verschil van mening ten aanzien van de jurisdictie over Blitterswijk en Wanssum. Het geschil leidde er toe dat hertog Karel de Blitterswijkse goederen als straf voor gepleegde misdaden verbeurd verklaarde. Na de dood van Arnt slaagde zijn zoon en opvolger Dirk erin de storm te bezweren en de meningsverschillen bij te leggen. Op 1 februari 1502 vergaf de hertog heer Dirk van Blitterswijk tegen betaling van 160 Rijnse guldens al datgene, wat hij en zijn overleden vader jegens hem misdaan hadden.²⁵ Hij herstelde Dirk in al zijn goederen en verkocht hem zelfs de verbeurd verklaarde goederen, welke afkomstig waren van zijn broer Jasper. Met de restrictie overigens dat Jasper niets van

zijn broer Dirk zou mogen erven. Om de zaak nu maar meteen uit de wereld te helpen beleende de hertog heer Dirk met de heerlijkheid Blitterswijk. De overeenkomst van 1502 bleek op den duur een bedreiging voor de band tussen die leden van het geslacht Van Blitterswijk met rechten op het huis enerzijds en diegenen, welke aanspraken op de heerlijkheid anderzijds konden doen gelden. Een band, die al ongeveer drie eeuwen bestond. Hertog Karel mocht dan heer Dirk vergiffenis hebben geschonken, de voorwaarde dat vererving van het goed op Jasper, zijn broer, als uitgesloten moest worden beschouwd ging zwaar drukken. Zeker toen het huwelijk van Dirk met Jutta van Apeltern kinderloos bleef. Het onvermijdelijke gebeurde toen Dirk rond 1515 stierf. Na Dirks overlijden verscheen een ander geslacht ten tonele. Zijn zus Walburga erfde Huis en Heerlijkheid beide.

De familie Van Lynden

Walburga van Blitterswijk had volgens Rosenkrantz in 1471 Dirk van Lijnden gehuwd en deze was sedert 1480 Heer van Hemmen in de Betuwe.²⁶ Overigens troffen we in het Iconografisch bureau in Den Haag van Dirk van Lynden een gravure aan uit het jaar 1494.

Walburga en Dirk van Lynden kregen één zoon: Jasper. Op 1 september 1515 werd Jasper, toen al Heer van Hemmen, door zijn moeder gemachtigd om voor haar de heerlijkheid Blitterswijk in ontvangst te nemen.²⁷ Zij was op dat tijdstip reeds weduwe en hertrouwde met Wolter van Zuylen van Natewisch. Op 1 januari 1516 droeg zij Blitterswijk over op haar zoon Jasper van Lynden, onder voorbehoud dat hij zijn tante Jutta van Apeltern niet zou belemmeren in het vruchtgebruik, dat haar bij de overeenkomst van 1502 was toegezegd.²⁸ Op 25 februari 1516 beleende de hertog Jasper van Lynden met Blitterswijk.²⁹ Deze belening betekende het onherroepelijk verdwijnen van het geslacht Van Blitterswijk uit het gelijknamige dorp.

De nazaten van Jasper van Lynden waren tot diep in de 18de eeuw heren van Blitterswijk met uitzondering van de periode 1683 tot 1692. In 1683 werden de Blitterswijkse goederen namelijk publiekelijk verkocht.³⁰ De koper, Casper van Merwijck heer van Kessel, was van moederszijde een neef van de verkoper Frans van Lynden. Nauwelijks tien jaar na aankoop verkocht Casper dezelfde goederen terug aan zijn oom Frans.³¹

Vaak vormen de rentmeestersrekeningen een aardige bron. Men krijgt zicht op het reilen en zeilen van het beheer. De 16de eeuwse rekeningen van Blitterswijk vormen hierop geen uitzondering. Allerlei posten

Afb. 4. Gravure van Dirk van Lijnden, heer tot Hemmen, 1494. echtgenote van: Walburga vrouwe van Blitterswijk. Herkomst onbekend. Collectie: Iconografisch Bureau, Den Haag.

Afb. 5. Walburga vrouwe van Blitterswijck echtgenote van Dirk van Lijnden, 1486. Randschrift: [WALB]URCH VAN BLITTERSW[I]JCK], diameter 26 mm. Bron: RAG, Huisarchieff Waardenburg, inv.nr. 914.

komt men hierin tegen. Zo blijkt dat het Huis tussen 1584 en 1591 door Spaanse soldaten bezet moet zijn geweest.³² Splinter Helmich, kapitein in Staatse dienst, maakt in zijn verslag hiervan melding, dat op 31 december 1585 “der vijant dat huys Blitterswijck ende Gysteren ingenomen ende beset” had.³³ Volgens de kasteelheer moest het afgelopen zijn en liet een boerenmid komen. Deze rekende bijvoorbeeld acht stui-vers voor levering van “nageln en gehengt” (spijkers en een scharnier), nadat “die Spaengiarts op de voirhoff gebrocken waren”. Nog een voorbeeld: er werden nieuwe sloten met sleutels gemaakt voor zowel “die torendeur” als voor “op den sael aen ein kiste.”³⁴ Inderdaad, het waren roerige tijden; eerst kreeg men te maken met inkwartiering en bezetting met alle gevolgen vandien. Het ergste was dat ze de oudste dochter Johanna Elisabeth van Lynden in 1582 in gevangenschap hielden. De soldaten die zich op Blijenbeek in Afferden hadden verschanst, namen haar sieraden in beslag en eisten een flinke som losgeld.³⁵

Een aantal jaren later trouwde Johanna Elisabeth van Lynden met Johan van Ossenbroich, die sedert 1579 de functie van ambtman van Grevenbroich vervulde. Hij was eigenaar van Haus Hain gelegen te Rath bij Düsseldorf.³⁶ In 1603 kreeg hij van zijn echtgenote het vruchtgebruik van het Huis en de Heerlijkheid Blitterswijck bevestigd, waardoor hij zich tot z'n dood in 1615 heer van Blitterswijck liet noemen.³⁷ In de kerk van Kalkum, gelegen in de buurt van Düsseldorf, bevindt zich nog een Epitaph waaruit blijkt

dat hij na 1603 moet zijn hertrouwd met Elisabeth van Virmondts.³⁸

De dorpelingen van Blitterswijck konden zich nauwelijks verdedigen tegen rondzwerfende soldaten. Op 7 april 1602 kwam de bevolking met de toenmalige heer van Blitterswijck ‘Johan van Ossenbroich’ overeen dat zij in geval van nood toevlucht op de voorburcht konden zoeken. Er werd ook afgesproken dat er zich geen beesten op de “middelste plaetz” van de voorhof mochten bevinden.³⁹ Blitterswijck vererfde in 1615 op zijn schoonzus Anna van Lynden. Haar echtgenoot Frans van Lynden was verre familie.

Hun kleinzoon eveneens Frans geheten, betrok het kasteel van Blitterswijck in 1670 maar het moest na langdurige leegstand wel bewoonbaar gemaakt worden. Buiten een aantal vaklieden zoals timmerlieden, metselaars en een “glasemaker” waren het tenslotte “die naburige wiever” die aan het werk gingen om het huis echt aan kant te krijgen.⁴⁰

Het bezit van dit adellijke goed gaf destijds recht op zitting in de Staten van het Overkwartier. Dirk van Lynden – die in 1619 gehuwd was met Helwich Vijgh – diende in 1634 een verzoek in om toegelaten te wor-

Afb. 6. Grafplaat van Johan von Ossenbroich.⁶³

Afb. 7. Frans Godard van Lijnden, 1702 - 1786 Heer van Hemmen en Blitterswijck. Doek Olieverf 102 x 88,5 cm. Collectie: Iconografisch Bureau, Den Haag (IB-nr. 67037).

den.⁴¹ Trouwens, van dit echtpaar prijkte tot de verwoesting in 1944 boven de toegangsdeur van de kasteeltoren een wapenstein. In 1901 heeft de Rijksarchivaris Flament nog een beschrijving hiervan gemaakt.⁴² Om toegelaten te worden moesten aspirantleden namelijk acht adellijke kwartieren overleggen. In 1700 diende Diederik Wolter van Lynden zijn kwartierstaat in. De onderhavige kwartierstaat bevat naast de namen en andere gegevens ook prachtige ingekleurde familiewapens.⁴³ Vanwege het geloof, want de familie Van Lynden was protestant, verkregen zij geen zittingsrecht in de Staten van het Overkwartier. Frans Godart van Lynden volgde in 1749 zijn vader als heer van Blitterswijck op.⁴⁴ Hij bekleedde onder andere de functie van burggraaf van het Valkhof te Nijmegen.⁴⁵ Door zijn drukke werkzaamheden verbleef hij met z'n gezin merendeels in Nijmegen. Maar in 1766 kocht hij bij gelegenheid de heerlijke rechten over het dorp Wanssum, die tot de Franse omwenteling in bezit van de familie bleven.⁴⁶

De familie de Cocq van Haeften

In 1788 vererfde de Blitterwijckse goederen op zijn kleinzoon Barthold baron de Cocq van Haeften. Hij was weduwnaar van Carolina Justina Huydecooper. Volgens pastoor Janssen had Barthold in 1789 nog een aantal veranderingen en verfraaiingen in het kas-

teel Blitterswijck aangebracht, zoals "eene cartouche in fijn stucadoorswerk het monogram: B.C.D.H. 1789".⁴⁷ Hij hertrouwde onder huwelijkse voorwaarden in 1790 met Arnoldina Margaretha Mackay, stammend uit een van origine Schotse familie.⁴⁸ Barthold en Arnoldina Margaretha kregen vijf dochters, Anna Ursulina, Ursulina Philippina, Margaretha Bartholda, Constantia Louise en de jongste Henriette die op jeugdige leeftijd overleed. De afstand tussen Blitterswijck en Vierlingsbeek waar de dichtstbij zijnde protestantse kerk stond vond zij aan de verre kant. Arnoldina Margaretha Mackay gaf in 1822 de gelegenheid tot het bouwen van een klein protestantse kerkje. Dit kerkje werd tegenover de oprijlaan van het kasteel opgetrokken. Er worden nu nog steeds diensten in gehouden.⁴⁹ Barthold overleed op 22 oktober 1822 te Blitterswijck en werd een paar dagen later in het familiegraf te Ophemert bijgezet. Een gedrukt exemplaar van diens lijkrede is nog bewaard.⁵⁰ Zijn weduwe bleef achter met haar dochters en heeft haar man jaren lang overleefd. Zij overleed in het voorjaar van 1849. Na de dood van hun moeder gingen de nog vier overgebleven dochters over tot deling van de goederen.⁵¹ Uit deze deling kreeg de derde dochter Margaretha Bartholda barones de Cocq van Haeften het kasteel. In hetzelfde jaar, op 2 november,

Afb. 8. Barthold de Cocq van Haeften, 1755 - 1808 Heer van Hemmen en Blitterswijck. Doek Olieverf 65,5 x 53,5 cm. Collectie: Iconografisch Bureau, Den Haag (IB-nr. 24452).

maakte zij een contract met haar tweeling zus Constantia en haar echtgenoot Anna Alexander Quarles de Quarles, dat zij vanaf die dag gezamenlijk het kasteel zouden gaan beheren.⁵² Lang heeft deze situatie niet geduurd, want in augustus 1850 overleed Margaretha Bartholda en een half jaar later ook haar zus Constantia. Pas in 1857 kwam er een eind aan de onduidelijke situatie, immers de oudste zus Anna Ursulina de Cocq van Haeften, wonend in Meerlo verkocht haar rechten op Blitterswijk aan haar neef Frederik Willem baron von Hamelberg.⁵³ Hij kwam met z'n oom Anna Alexander Quarles de Quarles in november 1857 tot deling van de nagelaten goederen, waarbij baron Von Hamelberg voor $\frac{5}{6}$ eigenaar werd van het kasteel Blitterswijk.⁵⁴ Zijn moeder Ursulina Philippina de Cocq van Haeften beschikte over $\frac{1}{6}$ deel van alle goederen, die haar zoon uiteraard later zou erven. Hij maakte op 15 oktober 1883 voor notaris Haffmans te Helden een testament, waarbij hij zijn bezittingen vermaakte aan zijn twee nichten Sophia en Henriette von Rupstein.⁵⁵

Frederik Willem, baron von Hamelberg overleed te Blitterswijk op 22 januari 1884 kinderloos. Zijn erfgenamen, wonend te Burgdorf bij Celle (Hannover), verkochten Blitterswijk op 27 oktober 1885 aan Anna Ephenia Schmasen, echtgenote van Oscar Thissen te Roermond.⁵⁶

Blitterswijk na de adellijke bewoners

Volgens het kadasterarchief zou in het laatst genoemde jaar het Huis gedeeltelijk gesloopt en verbouwd zijn. Nog voor de eeuwwisseling op 5 april 1899 verkochten Oscar Thissen, inmiddels advocaat en procureur, en diens echtgenote het kasteel aan Joseph Servatius Hubertus Brouwers notaris te Venlo.⁵⁷ Vervolgens kwam het Huis door verkoop, in 1904, in handen van Franse kloosterzusters.⁵⁸ Zij droegen het in 1920 over aan de paters van de Afrikaanse Missiën van St. Paul.⁵⁹ In de crisisjaren werden zij echter gedwongen het kasteel te verkopen, zodat het op 15 november 1935 in bezit kwam van Alfons Cremers, handelend als lasthebber voor zijn dochters; het kasteel zou met Pasen in 1936 ontruimd moeten zijn.⁶⁰ Zij hebben niet lang van het huis kunnen profiteren, want het werd door de terugtrekkende Duitse troepen in november 1944 opgeblazen. De foto's laten ons een trieste bouwval zien.

De ruïne werd in 1964 door de gemeente Meerlo-Wanssum aangekocht.⁶¹ Onder leiding van Prof. J.G.N. Renaud werd in 1969 begonnen aan een opgraving. Uit het voorlopig verslag van T. Hoekstra komt naar voren, dat er metselwerk van oudere fundamenten aanwezig is.⁶² Algemeen werden de zichtbare restanten van het kasteel gedateerd als 14de

eeuws materiaal, waardoor de genoemde fundamentresten mogelijk van een nog ouder bouwwerk stammen.

Venray, Lente 1997.

Gebruikte afkortingen

ARA	=	Algemeen Rijksarchief in Den Haag
RAG	=	Rijksarchief in Gelderland
RAL	=	Rijksarchief in Limburg
RAN-Br.	=	Rijksarchief in Noord-Brabant
HSAD	=	Hauptstaats Archiv in Düsseldorf
PSHAL	=	Publications de la société historique et archéologique dans le Limbourg.

Noten

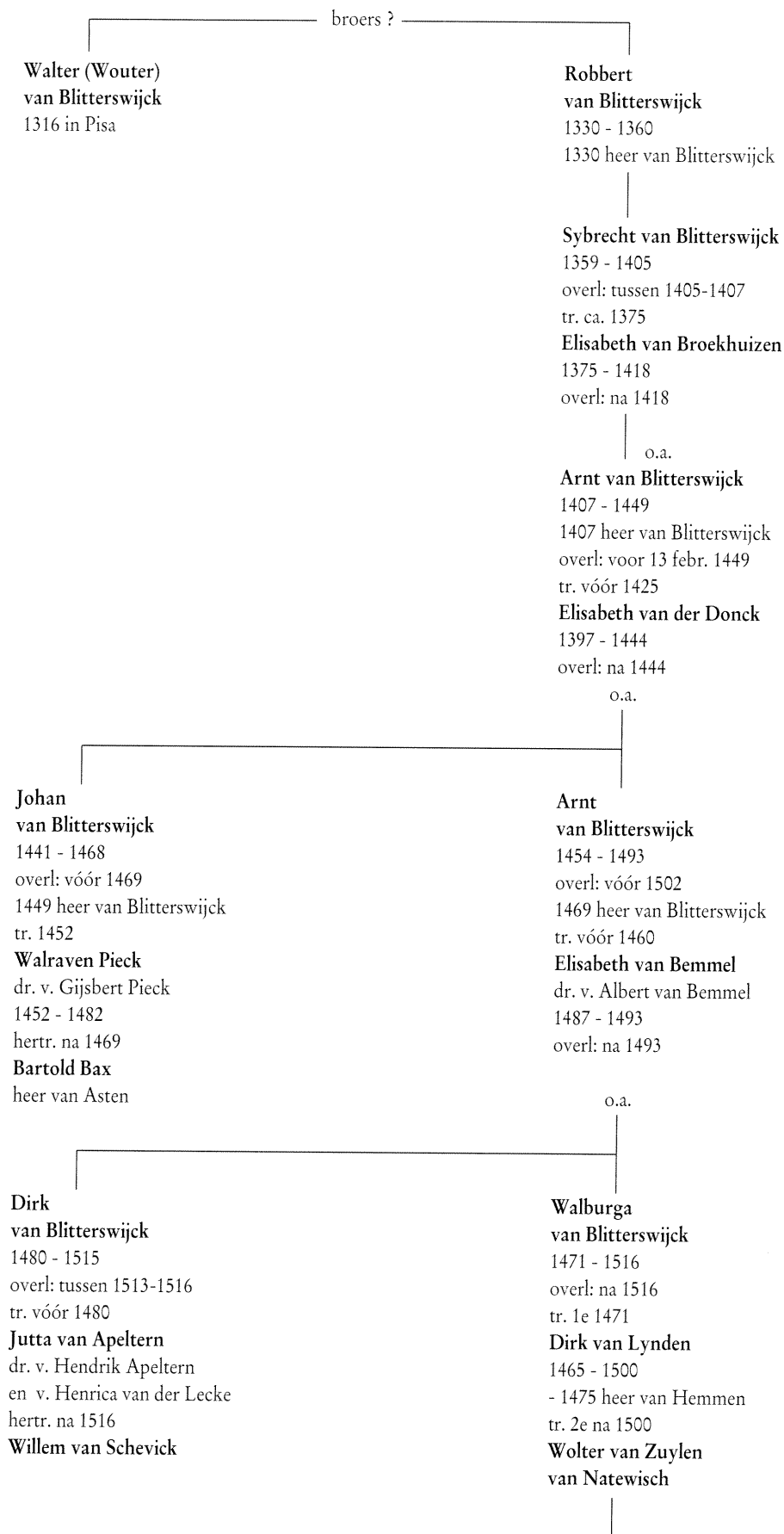
- ¹ HSAD, Landesarchiv Geldern, Justizhof III Lehen no.7 (I) folio 22-23 specificatie van 19 juli 1749 door R.W. Herckenrath. Leenverheffing op dezelfde dag, Justizhof III Lehen no. 2 folio 225-225 verso.
- ² HSAD, Klosterarchiv Camp, Urk. 85 (1242); E.Rosenkrantz, Bijdrage tot de geschiedenis der Graven van Kessel in: De Maasgouw 22 (1900), 84, 87-88, 91-92. Oorkonde afgedrukt door M.P.J. van den Brand Czn, Bijdrage tot de vroegste geschiedenis van Wanssum en zijn gemiste stadsrechten, Meerlo-Wanssum (1973) 6-8.
- ³ Walter Föhl, Niederrheinische Ritterschaft im Italiën des Trecento in: Annalen des Historisches Vereins für des Niederrhein, Düsseldorf (1963), Heft 165, 82. (1316 juli 27).
- ⁴ L. Galesloot, Livre des feudataires de Jean III, Brussel (1865) 240. (1330).
- ⁵ RAG, Hertogelijk archief Charter verzameling nr. 272 (1359 januari 25). I.A.Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Deel 2, Arnhem 1833, oorkonden 89.
- ⁶ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 345 regist 1 (1360 april 14).
- ⁷ RAL, Huisarchief Well, inv. nr. 220 folio 3-4 (1374 jan.29), Limburgs Jaarboek (1906) 120-121 nr. 4.
- ⁸ Idem folio 4 (1375 april 14), Limburgs Jaarboek (1906) 121 nr. 5.
- ⁹ Idem, folio 2-3 (1371 oktober 4), Limburgs Jaarboek (1906) 118-120 nr. 3.
- ¹⁰ Archivberatungsstelle Brauweiler, Archiv von der Freiherr von Fürstenberg, Schloss Stammheim, Akten 19 nr. 17 folio 60 (1407 maart 17).
- ¹¹ RAL, Archief heerlijkheid Meerlo-Tienray, inv. nr. 60 (1418 februari 4).
- ¹² RAG, Hertogelijk archief, Inventaris regestbeschrijving zie Gids I.15 Oude beschrijving van archivalia uit het Gelderse hertogelijke archiefdepot in kasteel Buren, meestal verloren gegaan, naar de inventarissen in het Koninklijk Huisarchief, R.Wartena, regest nr. 478 (1424 september 17).
- ¹³ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 329 regist 5 (1425 april 14).
- ¹⁴ RAG, Hertogelijk archief, Gelderse leenkamer, inv. nr. 2 folio 157 verso (1428 februari 9).
- ¹⁵ I.A.Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Deel 3, Arnhem 1839 oorkonden 233; P.N.Doorninck, Acten betreffende Gelre en Zutphen 1107-1415, Haarlem (1908) 372-373.
- ¹⁶ Gemeentearchief Nijmegen, Oud archief inv. nr. 3975; Gemeentearchief Zutphen, Oud archief inv. nr. 2394; I.A.Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Deel 3 Arnhem 1839, oorkonden 374 B (1418 mei 3).
- ¹⁷ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 369 regist 10 (1469 februari 1).
- ¹⁸ Idem, inv. nr. 369 regist 11 (1449 februari 13).
- ¹⁹ RAG, Gelderse leenkamer, inv. nr. 2 folio 171 (1449 juni 15).

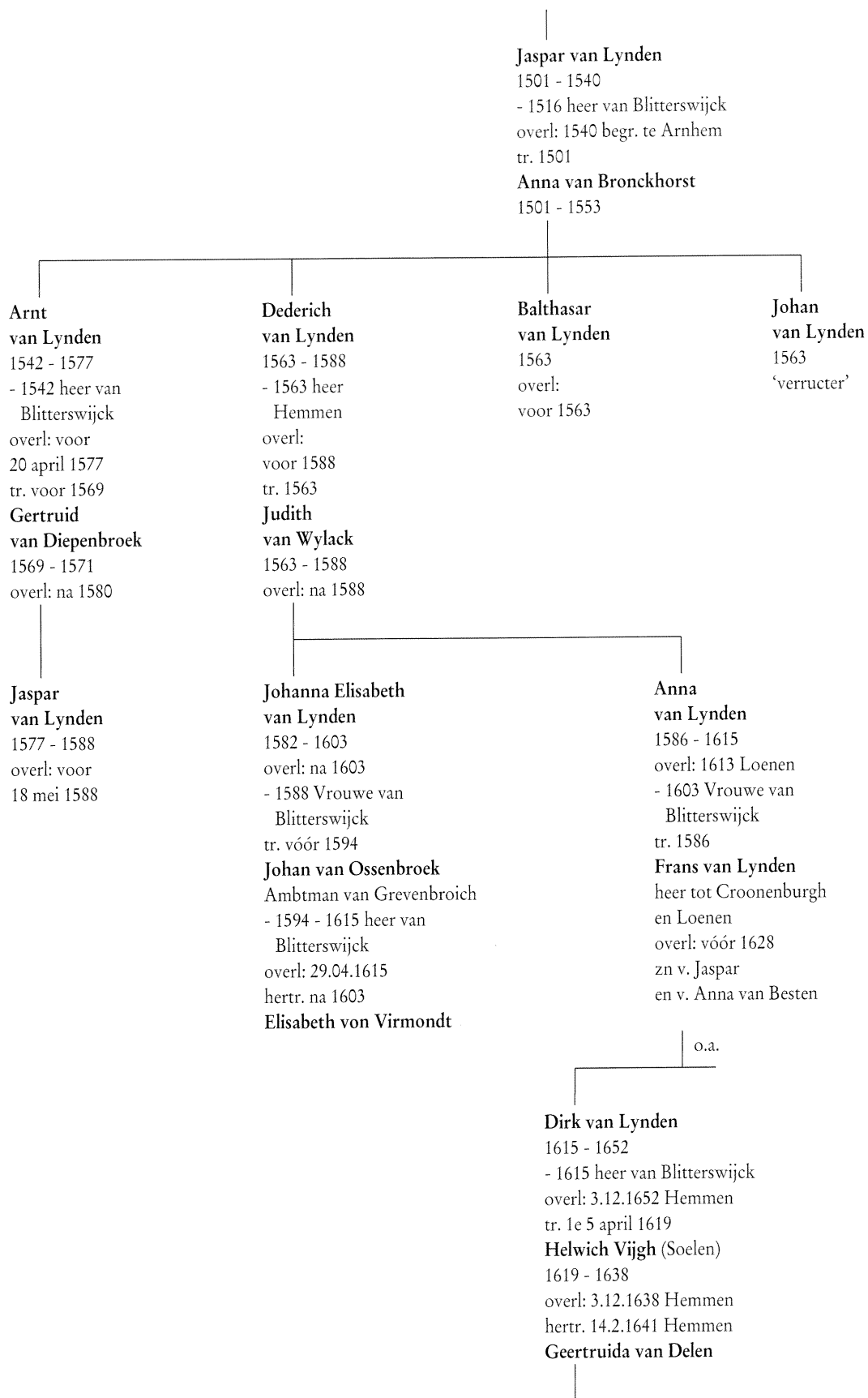
- ²⁰ Idem, inv. nr. 2 folio 171 (1447).
- ²¹ RAG, Hertogelijk archief, afdeling Buren, aanwinst 1884, inv. nr. 66 (1443). Proces tussen Robben van Wanssum en Arnt van Blitterswijk, onderworpen aan de uitspraak van de ridderschap en steden van het hertogdom Gelre. Gemeentearchief Arnhem, Oud archief Arnhem, inv. nr. 5455 folio 1.
- ²² RAG, Gelderse leenkamer, inv. nr. 3 folio 120 (1465).
- ²³ Idem, inv. nr. 3 folio 123 (1469 februari 4).
- ²⁴ Idem, inv. nr. 3 folio 123 (1469 februari 4 en ongedateerd).
- ²⁵ RAG, Hertogelijk archief, XIV-Libri, deel IX, folio 128 (1502 februari 1); I.A. Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, Deel VI, 1e stuk, Arnhem 1875, oorkonden 360.
- ²⁶ E.Rosenkrantz, Bijdrage tot de geschiedenis der Graven van Kessel in: *De Maasgouw* 22 (1900) 92.
- ²⁷ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 1 regist 34 (1515 september 1).
- ²⁸ RAG, Gelderse leenkamer, inv. nr. 9 folio 115 verso - 116 (1501 februari 1).
- ²⁹ Idem, inv. nr. 10 folio 54 - 54 verso; RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 1 regist 38 (1516 februari 25).
- ³⁰ RAL, Archief Hof van Gelder inv. nr. 225 folio 5 verso - 6 akte van belening van Casper van Merwijck (1683 april 9).
- ³¹ Idem, inv. nr. 226 folio 1 - 2 akte van belening van Frans van Lynden (1692 januari 8).
- ³² RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 397 - 401 (1584 - 1591). Men leze overigens de verhandeling van Petra Dreiskämper in: *Castellogica* 1996- 1/2, pagina 179 vlg.
- ³³ J.Habets, Uittreksel uit het journaal van den hopman Splinter Helmich (1580-1587) in: *PSHAL*, Tome XV, Roermond 1878 (275).
- ³⁴ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 398 folio 12 (1585-1586). Rekening van Johan Copper rentmeester van Blitterswijk.
- ³⁵ Idem, inv. nr. 471 (1582-1583).
- ³⁶ Staatsarchiv Münster, Archiv Von Romberg-Brüninghausen, Gut Hain im Amt Angermund, diverse oorkonden.
- ³⁷ RAN-Br. Archief Leenhof van Cuyck, inv.nr. 6 folio 235
- ³⁸ H.Stöcker, Zwischen Anger und Schwarzbach, Geschichte und Geschichten aus der ehemaligen Gemeinde Wittlaer mit den Orts-teilen Zeppenheim, Kalkum, Einbrungen, Wittlaer, Bockum und Froschenteich, Düsseldorf 1975, 92 (Afbeelding 46).
- ³⁹ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 147 (1602 april 7).
- ⁴⁰ Idem, inv. nr. 378 Journaal van 7 tot 17 oktober 1670.
- ⁴¹ Idem, inv. nr. 87 (1634).
- ⁴² M.J.Janssen, Een gedenksteen op het kasteel te Blitterswijk in: *De Maasgouw* 1900, 61; A.J.Flament, Aantekeningen omtrent kunstvoorwerpen, oudheden enz. in Limburg in: *De Maasgouw* 1903, 49-50.
- ⁴³ RAL, Archief van de Staten van het Overkwartier van Gelder inv. nr. 305 folio 12.
- ⁴⁴ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 8 (1749 mei 3/juli 19). M.Flokstra, Register op de leenaktenboeken van het Pruisisch Overkwartier van Gelder 1713 - 1794, Maastricht (1991), 145 nr. 152.
- ⁴⁵ A.J.Maris, E.Peters en M.Dongelmans, Burggraven en dijkgraven van het Rijk van Nijmegen 1543 - 1795 in: *Het Valkhof te Nijmegen*, Nijmegen (1984) 141 nr. 114 Frans Godard van Lynden, heer van Hemmen (1754-1785).
- ⁴⁶ RAL, Archief van de heerlijkheden Blitterswijk en Wanssum, inv. nr. 171 (1766 juni 17). M.Flokstra, Register op de leenaktenboeken van het Pruisisch Overkwartier van Gelder 1713 - 1794, Maastricht (1991), 190 nr. 203.
- ⁴⁷ M.J.Janssen, Geschiedkundige aantekeningen over de Heeren van Meerloo (L) in: *PSHAL*, 48 (1912), 256.
- ⁴⁸ ARA-Den Haag, Familiearchief Mackay (Ophemert) inv.nr. 1030 (1790 maart 12). Daniël baron Mackay, Geschiedenis van het geslacht Mackay, Zutphen (1984), 194 en 197.
- ⁴⁹ M.J.Janssen, *De Nederlandsch Hervormde Gemeente te Blitterswijk* in: *De Maasgouw* jrg.44 (1924), 30-31.
- ⁵⁰ ARA-Den Haag, Familiearchief Mackay, inv.nr. 1031.
- ⁵¹ Gemeentearchief Venlo, Archief notaris J.R.Clercx te Blerick 1849 akte nr. 109. Kadaster Roermond, Archief hypotheekbewaarder, Deel 68 nr. 90 (1849 juli 24).
- ⁵² Kadaster Roermond, Archief hypotheekbewaarder, Deel 67 nr. 92 (1849 november 2).
- ⁵³ Idem, Deel 148 nr. 100 (1857 oktober 1).
- ⁵⁴ Idem, Deel 149 nr. 31 (1857 november 13).
- ⁵⁵ RAL, Archief notaris A.A.L.Haffmans te Helden, Testament van Frederik Willem baron von Hamelberg (1883 oktober 15).
- ⁵⁶ Kadaster Roermond, Archief hypotheekbewaarder Deel 437 nr. 158 (1885 november 4).
- ⁵⁷ Idem, Deel 560 nr. 114 (1899 april 5).
- ⁵⁸ Idem, Deel 609 nr. 32 (1904 februari 16).
- ⁵⁹ Idem, Deel 830 nr. 41 (1920 juli 20).
- ⁶⁰ Idem, Deel 1057 nr. 52 (1935 november 15).
- ⁶¹ Idem, Deel 1736 nr.144 (1964 oktober 30).
- ⁶² T.J.Hoekstra, Voorlopig verslag van het onderzoek naar de geschiedenis van het kasteel van Blitterswijk (L) in: *Fibula* (1970), 11e jrg. nr. 2.
- ⁶³ In de St. Lambertuskerk te Düsseldorf-Kalkum. Ter memorie van Johan von Ossenbroch en zijn 2e echtgenote Elisabet von Firmont. (A(nno) 1615 de 29 april ist der woledler gestrenger und erentvester Johan von und zu Ossenbroch her zu Blitterswich amptman zu Grevenbroch und zu Ossenbroch und Gladbach in Got selich und christlich entschlafen der selen Got gnedich wil sein. Foto: Landesbildstelle Rheinland te Düsseldorf.

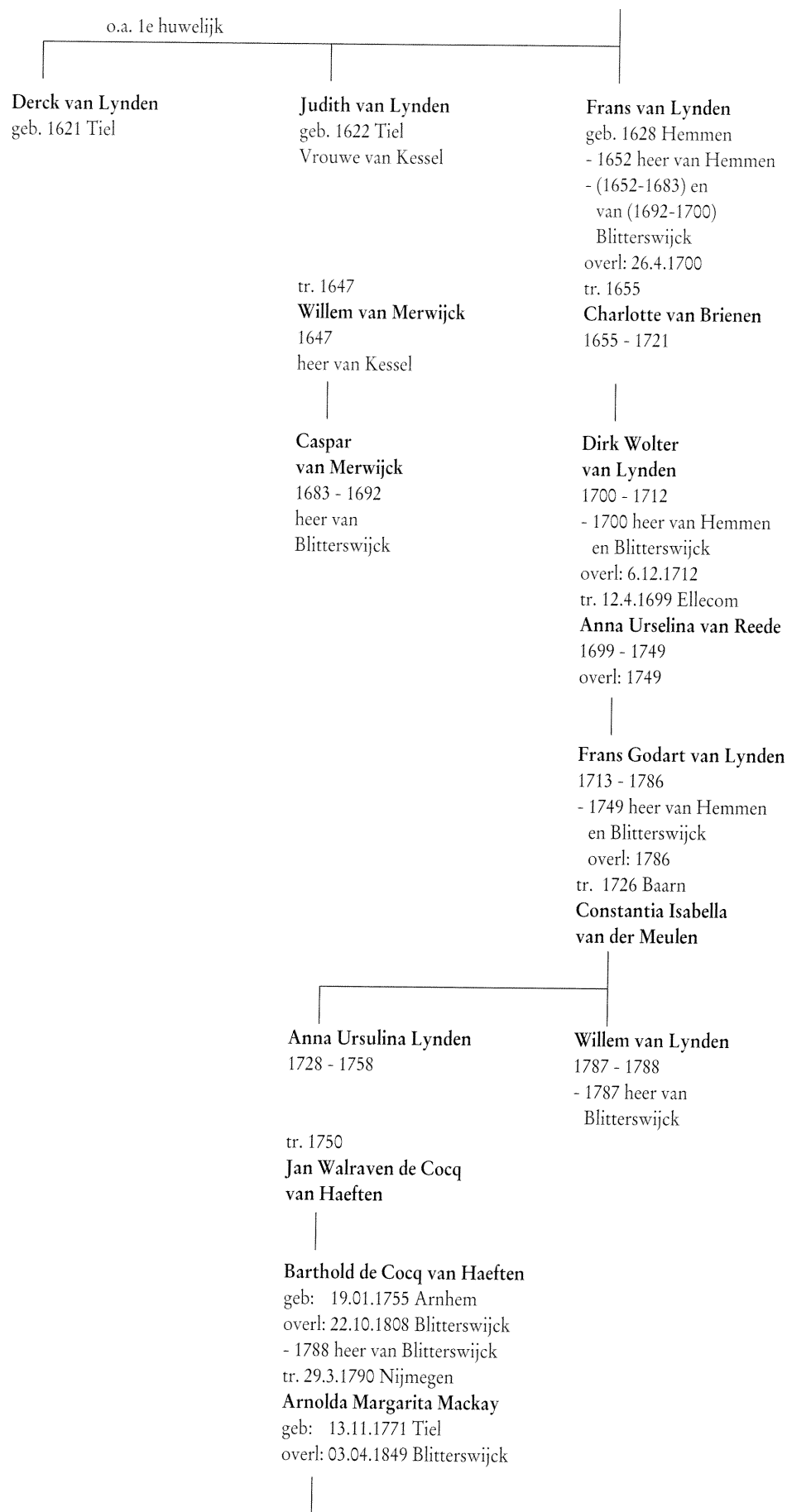
Literatuur

- W.Hermans, Bijdragen over de heerlijkheid Blitterswijk en Wanssum in: *De Maasgouw*, 1881, 1885 en 1886.
- M.J.Janssen, Blitterswijk in: *De Maasgouw* (1897), 77.
- M.J.Janssen, Een gedenksteen op het kasteel te Blitterswijk in: *De Maasgouw* (1900), 61-62.
- A.F. van Beurden, Een en ander uit de geschiedenis der kasteel heren van Blitterswijk in: *Buiten* 1911.
- A.F. van Beurden, Blitterswijk in: *Limburgs Jaarboek* 1911.
- J.Verzijl, Kasteel te Blitterswijk in: *De Nedermaas* 1937/1938.
- T.J.Hoekstra, Voorlopig verlag van het onderzoek naar de geschiedenis van het kasteel te Blitterswijk in: *Fibula* 1969/1970.
- M.Flokstra, Een bijdrage over de heren van Blitterswijk in de veertiende en vijftiende eeuw in: *Castellogica, Verkenningen mededelingen van de Nederlandse Kastelenstichting* Doorn 1983-1987, Band (I), 206-216.
- Mevr. P.Dreiskämper, Thonis Ongewassen en Johan Copper: leven op Blitterswijk in: *Castellogica, verkenningen mededelingen van de Nederlandse Kastelenstichting*, Wijk bij Duurstede 1996, Band (III), 179-192.

Genealogie familie Van Blitterswijk en Van Lynden

Anna Ursula Margaretha
barones de Cocq van Haeften
geb: 26.12.1790 Den Haag
overl: 04.05.1877 Blitterswijk

Urselina Philippina
barones de Cocq van Haeften
geb: 10.05.1794 Den Haag
overl: 11.04.1881

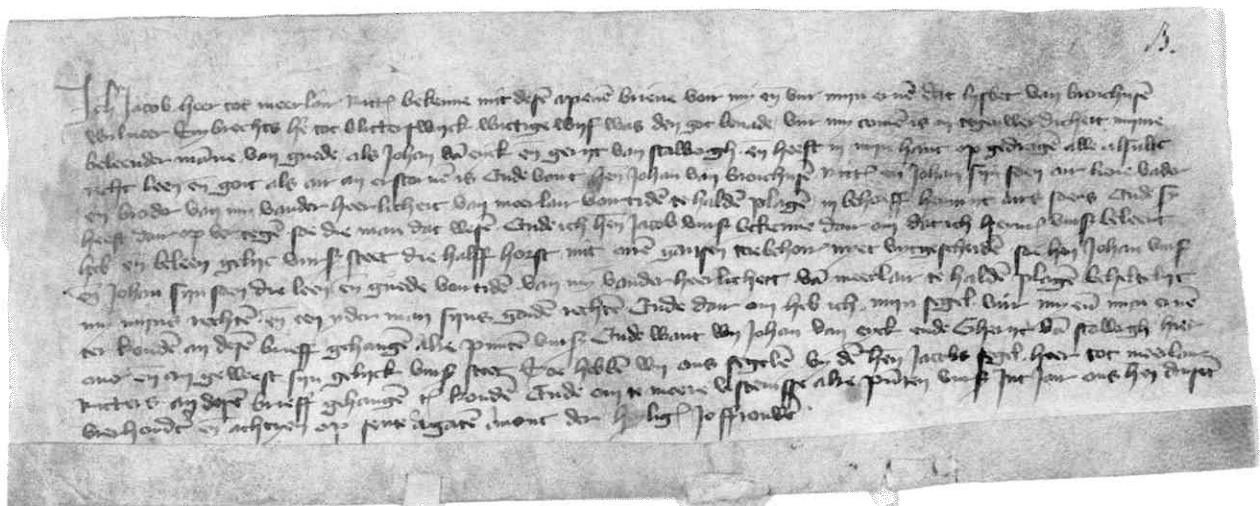
Blitterswijk

tr. 22.12.1819 Meerlo

Joseph Ferdinand, Freiherr von Hamelberg
heer van den Boetzelaer en kasteel Heidefeld bij Bocholt
geb: 03.08.1797 Celle
overl: 01.03.1870 Bocholt

Frederik Willem
von Hamelberg
overleden: 22.01.1884 en
begraven te Blitterswijk
Luitenant.

Afb. 9. Oorkonde 4 februari 1418 Bron: RAL, Archief van de heerlijkheid Meerlo-Tienray, inv.nr. 60.

1418 februari 4

1. Ich Jacob, heer tot Meerlair Ritter bekenne mit desen apenen brieve voir mij ende vur mijn erven dat Lijsbet van Broichusen
2. wilneer Sijbrechts, here tot Blitterswijk wittige wijf was den got benade, vur mij comen is in tegenwerdicheit mijnre
3. beleender manne van guede, als Johan van Eyck ende Gerijt van Stalbergh ende heeft in mijn hant opgedragen alle alsulic
4. recht leen ende goit als oir an erstorven is. Ende voirt heren Johan van Broichusen Ritter ende Johan sijn soen oir lieve vader
5. en broder van mij vander heerlicheit van Meerlair voortiden te halden plagen in behoiff Heynric oirs soens. Ende sij
6. heeft dair op vertegen soe die man dat wesen. Ende ich heren Jacob vurscreven bekenne dair om dat ich Heynric vurscreven beleent
7. heb ende beleen gelijc vurscreven steet die halff Horst mit ene gansen toebehoir nyet vytgescheiden soe heren Johan vurscreven
8. ende Johan sijn soen die leen ende guede voortiden van mij van der heerlicheit van Meerlair te halden plagen, beheltelijc
9. mij mijns rechten ende een yder man sijns goiden rechten. Ende dair om heb ich mijn segel vur mij ende mijn erven
10. ter konden an desen brieff gehangen alre punten vurscreven ende want wij Johan van Eyck ende Gherijt van Stalbergh hier
11. over ende an geweest sijn gelijc vurscreven steet, soe hebben wij ons segelen bij den heren Jacobs segel heer tot Meerlair
12. Ritters an dese brieff gehangen ter konden. Ende om te meere vestenisse alre punten vurscreven. Int jair ons heren dusent
13. vierhondert ende achtyen op Sente Agaten avont der heylige joffrouwe.

Bron: RAL, Archief van de heerlijkheden Meerlo en Tienray, inv.nr. 60

Zegels: nr. 1 beschadigd, nr. 2 en 3 verloren.